

Vijf vragen aan...

Wieke Visser

In de rubriek ‘Vijf vragen aan...’ wordt een meer of minder bekend VEN-lid aan u voorgesteld.

Tekst: **Iva Bicanic** Foto: **Nienke Hofstede**

Wieke Visser is psychotherapeut en EMDR-supervisor. Zij behandelt kinderen en jongeren bij de afdeling Jeugd van Altrecht, specialist in geestelijke gezondheidszorg.

Wat zie jij als het belang en de waarde van het betrekken van het systeem bij traumabehandeling van kinderen en jongeren?

“Kinderen zijn voor het reguleren van hun angsten en voor het bepalen van de veiligheid afhankelijk van hun opvoeders. Een kind kijkt in een onverwachte situatie altijd eerst naar het gezicht van de volwassene om te bepalen of die situatie onveilig is (*social referencing*). Daarom is het in elk geval van belang dat de ouder zelf rustig is en niet gehinderd wordt door eigen traumatisering bij het kalmeren van het kind. Het kan dan nodig zijn om eerst EMDR bij de ouder te doen.”

“Schuldgevoel bij ouders over nalatigheid of onoplettendheid als gevolg waarvan een kind iets ergs is overkomen, is ook een belangrijke reden om de ouder een

rol te geven in de traumaverwerking. Het kan de band herstellen als ouders vanuit schuldgevoel minder vanzelfsprekend ouder durven te zijn. Bij EMDR met de Lovett-methode (zie ook het interview met Marianne Went in dit nummer) heb je, als het even kan, beide ouders die het kind ondersteunen in het verwerkingsproces. Het kind zit bijvoorbeeld bij de ene ouder op schoot, terwijl de andere ouder het verhaal voorleest. Dat zijn vaak prachtige processen, waarbij het kind zich, na een aanvankelijke worsteling met lastige gevoelens, helemaal nestelt op de schoot van de ouder.”

“Ooit heb ik samen met een collega geprobeerd om een gezin als geheel te behandelen met EMDR. We hadden toen op het EMDR-congres in Londen min of meer geleerd hoe dat moest. Het gezin was slacht- ▶

offer geweest van een blikseminslag, waarbij de bliksem vlak nadat de zoon bij zijn ouders in bed was gekropen, insloeg in zijn hoogslaper. Alle gezinsleden, behalve de vader, hadden er een PTSS-diagnose aan overgehouden. We hebben toen een paar gezamenlijke sessies gedaan met een geïmproviseerd groepsprotocol, maar uiteindelijk hebben we hen toch ook nog apart behandeld met EMDR. De gezamenlijke sessies waren wel waardevol in de verwerking, maar niet voldoende.”

“Toch is het niet zonder meer waar dat je altijd het systeem erbij moet betrekken. Sommige kinderen kunnen heel goed aangeven dat zij de ouder er niet bij willen hebben, bijvoorbeeld omdat ze aanvoelen dat deze ouder hun verhaal niet aankan of omdat ze zich schamen over de details van hun verhaal. Het is belangrijk om ook daar naar te luisteren en het serieus te nemen, ook als het een jong kind betreft. Het gaat erom dat je altijd nadenkt over de inbedding van het kind of de jongere in zijn of haar systeem, en over hoe je de behandeling kunt optimaliseren door de plek die je het systeem daarin geeft. Daarbij vind ik het erg belangrijk om goed te luisteren naar wat zowel het kind als de ouders daarover zelf aangeven.”

Wat heeft EMDR toegevoegd aan jouw werk/carrière?

“Ik hoorde destijds bij de eerste lichting kinder- en jeugd-EMDR-therapeuten. Dat we zo’n direct instrument in handen kregen, was bijna niet te geloven. In plaats van de moeizame processen met *exposure*, zag je nu de genezing onder je handen gebeuren. Ik weet nog dat ik met een meisje dat meermalen was verkracht, werkte met *exposure*, en ik me zo’n bruut voelde omdat ik haar (en mijzelf) steeds maar weer door die ellende moest laten gaan.”

“Ik gebruik niet alleen vaak EMDR als behandeling, maar ook het gedachtegoed van Francine Shapiro over de *Adaptive Information Processing*. Als ik een intake doe en er is sprake van een depressie, ga ik automatisch naar de bronnen en de ontstaansgeschiedenis. Dan kom je meestal wel op een logische theorie uit over de klachten en de context. Ook hier kijk je naar een combinatie van systeemfactoren en wordingsgeschiedenis van de klachten, als je de complexe problematiek wil begrijpen, zoals wij die tegenkomen in de specialistische GGZ.”

Bij welke problematiek loop je vast met het EMDR-protocol?

“Bij de groep jonge patiënten met persoonlijkheidsproblematiek bij wie het zelfbeeld ernstig beschadigd is, vind ik het lastig. Veel van deze jongeren hebben een gevoel van leegte, van existentiële eenzaamheid. Ze kunnen de positieve verbinding met anderen niet vasthouden in hun brein. Dit noemen we objectconstantie. Het is lastig om dat begrip van die leegte of ‘onverbondenheid’ te vatten in een goede, passende NC. Vaak dekt een NC als: ‘Ik ben waardeloos’ de lading niet en kom je uit op: ‘Ik ben alleen’, maar dan in de zin van ‘niet verbonden met anderen’. Het is mijn ervaring dat het dan nog lastig is om de herinnering zodanig te activeren, dat hier beweging in komt. Misschien ook wel logisch. Veel van deze jongeren vinden immers ook stelselmatig dat ze een ‘aansteller’ zijn en houden daarmee emoties af.”

Wat zie je als de grootste uitdaging voor de jeugd-GGZ waar het getraumatiseerde kinderen betreft?

“Wat mij betreft is dat het meer integreren van traumabehandeling van ouders en kinderen. Enkelvoudig trauma bij ouders behandelen wij op onze afdeling (en elders in het land ook) zelf. Ouders zijn vaak enorm dankbaar dat dit soepel ingepast kan worden in de behandeling van hun kind. Maar met complexere vormen van trauma moeten we doorverwijzen en komen ouders vaak op wachtlijsten terecht, of ze krijgen maar een beperkt aantal behandelingen om financiële redenen. Bovendien kun je veel moeilijker de bevindingen uit de behandeling van ouders koppelen aan het ouderschap.”

Wie wil je de volgende keer het woord geven in deze rubriek en wat is je vraag?

“Ik wil graag Leoniek Kroneman het woord geven. Zij werkt als cognitief gedragstherapeut bij Intermetzo op een afdeling voor gesloten Jeugdzorg met veelal ernstig getraumatiseerde jongeren. Ik zou haar willen vragen wat haar ervaringen zijn met EMDR bij deze zeer moeilijke patiëntengroep, en omdat zij ook onderzoekster is, ben ik ook benieuwd of zij ideeën heeft over onderzoek naar effectiviteit van EMDR-behandelingen bij deze complexe populatie.” ■